

experiments

August 30, 2025

1 Zápočtový program EVO 1

Jako zápočtový program jsem implementoval některé evolucí motivované algoritmy pro spojitou optimalizaci více účelových funkcí s omezujícími podmínkami. Pro testování implementovaných algoritmů jsem použil knihovnu [pymoo](#).

Implementované algoritmy: 1. Diferenciální evoluce 2. Evoluční strategie s adaptivními operátory 3. Non-dominated Sorting Genetic Algorithm 2

Problémy a jejich řešení: 1. Omezující podmínky: všechny algoritmy pracují i s nepřipustnými řešeními, aby byla zajištěna diverzita populace, obecně ale preferují řešení přípustná 2. Více účelových funkcí: hledáme tzv. pareto optimální řešení, tj. taková, které pareto dominují všechna ostatní, tedy jsou ve všech ÚF alespoň tak dobrá a v nějaké lepší

Experimenty - Pro experimenty využívám problémy z knihovny [pymoo](#) - Výsledky jednotlivých algoritmů porovnávám s množinou pareto optimálních řešení, která je u některých problémů dostupná - Zároveň používám tyto metriky pro porovnání algoritmů - **GD**: průměrná vzdálenost jedinců od pareto optimálních řešení, čím nižší, tím lepší - **IGD**: průměrná vzdálenost pareto optimálních řešení od jedinců, čím nižší, tím lepší - **Spread**: standartní odchylka od průměrné vzdálenosti, rozptýlenost populace, čím nižší, tím lepší - Na grafech je množina PO řešení znázorněna šedě, přípustná řešení algoritmů barevně

```
[1]: from pymoo.problems import get_problem
from differential_evolution import differential_evolution_feasible
from evolutionary_strategies import evolutionary_strategies_feasible
from nsga2 import nsga2_feasible
from experiments import plot_pareto_front, print_quality_metrics
```

1.1 Experiment BNH

Počet proměnných	Počet ÚF	Počet podmínek
2	2	2

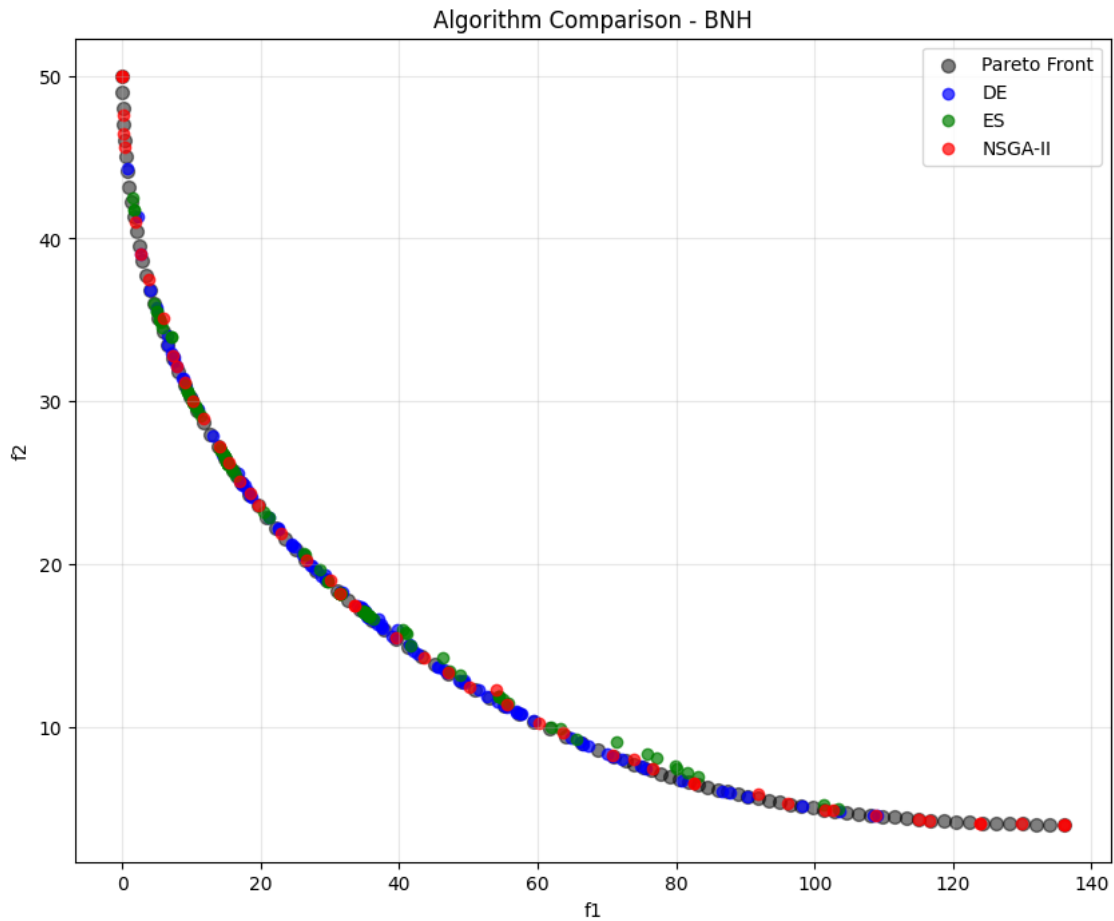
Na tomto jednoduchém problému fungují všechny algoritmy podobně dobře a najdou dostatek PO nebo blízkých řešení. Nejlépe se daří diferenciální evoluci, NSGA2 dobře pokrývá celý rozsah pareto optimálních řešení.

```
[2]: problem_name = 'bnh'
problem = get_problem(problem_name)
de_pop, de_fit = differential_evolution_feasible(problem, pop_size=100,
↳generations=500)
es_pop, es_fit = evolutionary_strategies_feasible(problem, pop_size=100,
↳generations=200)
nsga2_pop, nsga2_fit = nsga2_feasible(problem, pop_size=50, generations=100)

print_quality_metrics(problem, problem_name, de_fit, es_fit, nsga2_fit)
plot_pareto_front(problem, problem_name, de_fit, es_fit, nsga2_fit)
```

---- Quality Metrics for bnh ----

DE	#:	100	GD:	0.4446	IGD:	2.8213	Spread:	1.4402
ES	#:	100	GD:	0.5018	IGD:	4.4642	Spread:	2.3494
NSGA-II	#:	50	GD:	0.3703	IGD:	1.1071	Spread:	2.1754

1.2 Experiment [OSY](#)

Počet proměnných	Počet ÚF	Počet podmínek
6	2	6

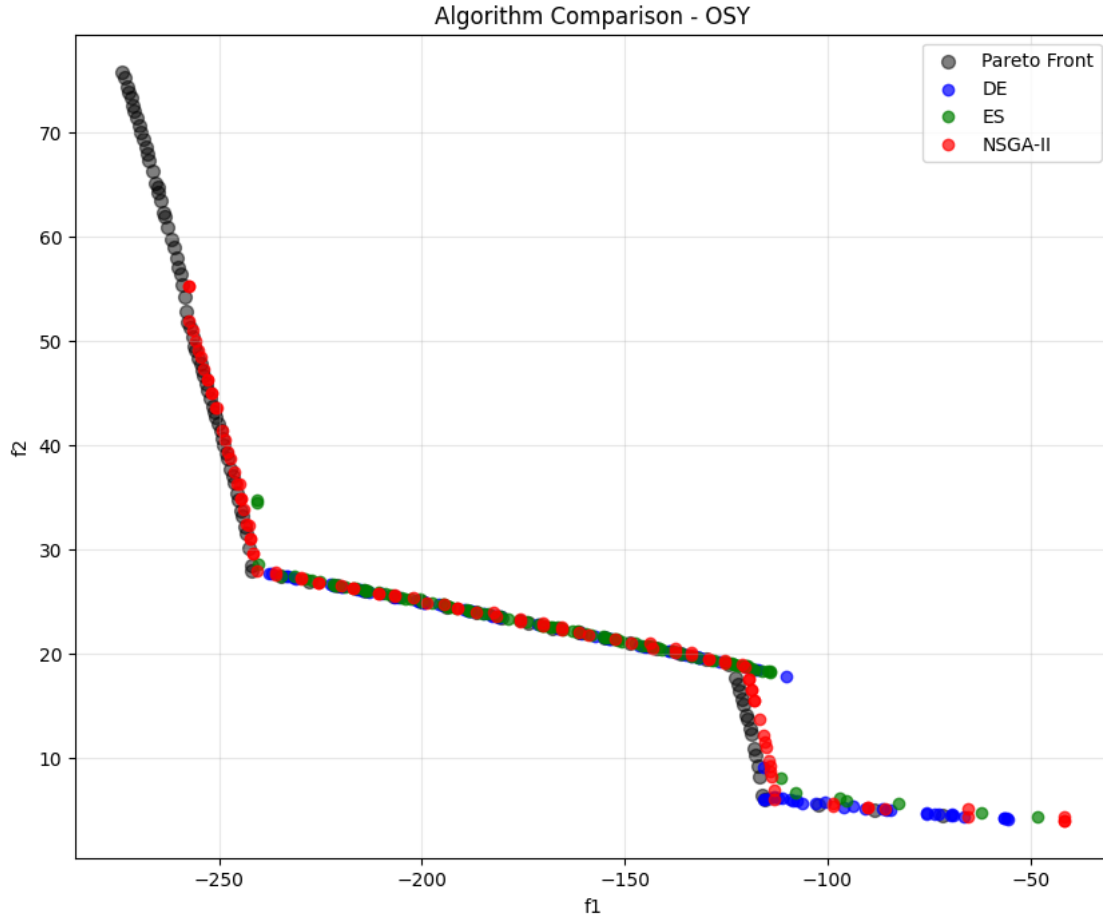
V tomto experimentu se opět ukazuje, že NSGA2 nejlépe pokrývá téměř celou množinu PO řešení. Naopak řešení DE i ES jsou koncentrovaná jen v určitých místech, pravděpodobně kvůli nedostatečné diverzitě populace.

```
[3]: problem_name = 'osy'
problem = get_problem(problem_name)
de_pop, de_fit = differential_evolution_feasible(problem, pop_size=100,
↳generations=1000)
es_pop, es_fit = evolutionary_strategies_feasible(problem, pop_size=100,
↳generations=500)
nsga2_pop, nsga2_fit = nsga2_feasible(problem, pop_size=100, generations=500)

print_quality_metrics(problem, problem_name, de_fit, es_fit, nsga2_fit)
plot_pareto_front(problem, problem_name, de_fit, es_fit, nsga2_fit)
```

---- Quality Metrics for osy ----

DE	#:	100	GD:	2.7072	IGD:	20.9740	Spread:	2.5841
ES	#:	100	GD:	2.3119	IGD:	16.9091	Spread:	3.0074
NSGA-II	#:	100	GD:	2.5199	IGD:	5.0378	Spread:	3.6510

1.3 Experiment ZDT1

Počet proměnných	Počet ÚF	Počet podmínek
30	2	0

V tomto experimentu nejsou dány žádné omezující podmínky, pouze intervaly hodnot proměnných. Množina PO řešení je navíc konvexní.

Na tomto experimentu s relativně mnoha proměnnými vidíme, že NSGA2 přímo určený pro více-kriteriální optimalizaci najde a pokryje PO řešení velmi rychle a efektivně. I diferenciální evoluce byla schopna se po dostatečném počtu generací a jedinců a PO řešením dobře přiblížit. Naopak evoluční strategie selhaly, možná kvůli nedostatečné přesnosti.

```
[ ]: problem_name = 'zdt1'
      problem = get_problem(problem_name)
      de_pop, de_fit = differential_evolution_feasible(problem, pop_size=200,
      ↪generations=1000)
```

```

es_pop, es_fit = evolutionary_strategies_feasible(problem, pop_size=200,
↳generations=1000, sigma_range_fac=0.02, center_bias=0.05)
nsga2_pop, nsga2_fit = nsga2_feasible(problem, pop_size=50, generations=200)

print_quality_metrics(problem, problem_name, de_fit, es_fit, nsga2_fit)
plot_pareto_front(problem, problem_name, de_fit, es_fit, nsga2_fit)

```

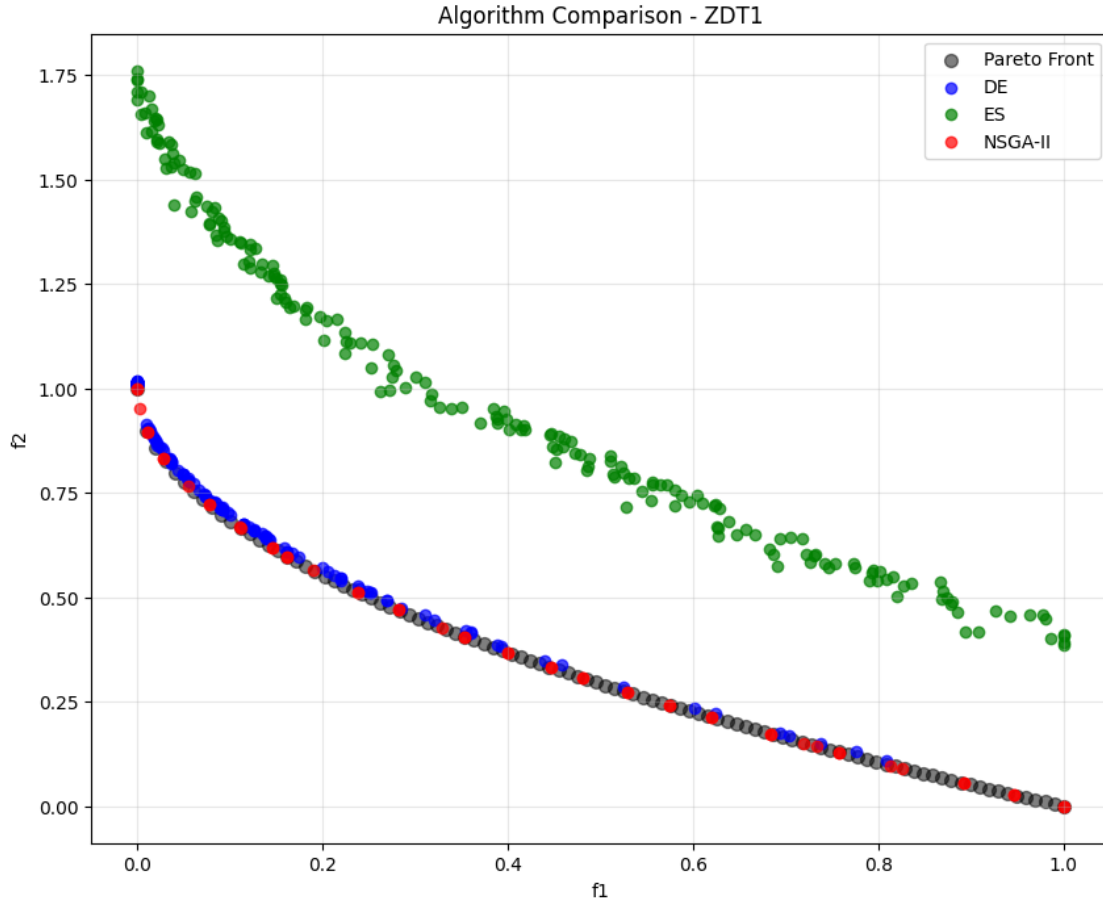
```

Generation 50: 200/200 feasible solutions, avg : 0.1701
Generation 100: 200/200 feasible solutions, avg : 0.1437
Generation 150: 200/200 feasible solutions, avg : 0.1326
Generation 200: 200/200 feasible solutions, avg : 0.1166
Generation 250: 200/200 feasible solutions, avg : 0.1235
Generation 300: 200/200 feasible solutions, avg : 0.1354
Generation 350: 200/200 feasible solutions, avg : 0.1390
Generation 400: 200/200 feasible solutions, avg : 0.1330
Generation 450: 200/200 feasible solutions, avg : 0.1295
Generation 500: 200/200 feasible solutions, avg : 0.1324
Generation 550: 200/200 feasible solutions, avg : 0.1306
Generation 600: 200/200 feasible solutions, avg : 0.1282
Generation 650: 200/200 feasible solutions, avg : 0.1286
Generation 700: 200/200 feasible solutions, avg : 0.1326
Generation 750: 200/200 feasible solutions, avg : 0.1338
Generation 800: 200/200 feasible solutions, avg : 0.1301
Generation 850: 200/200 feasible solutions, avg : 0.1281
Generation 900: 200/200 feasible solutions, avg : 0.1299
Generation 950: 200/200 feasible solutions, avg : 0.1321
Generation 1000: 200/200 feasible solutions, avg : 0.1310

```

---- Quality Metrics for zdt1 ----

DE	#: 200	GD: 0.0111	IGD: 0.0348	Spread: 0.0148
ES	#: 200	GD: 0.3982	IGD: 0.3419	Spread: 0.0222
NSGA-II	#: 50	GD: 0.0045	IGD: 0.0143	Spread: 0.0288

1.4 Experiment ZDT2

Počet proměnných	Počet ÚF	Počet podmínek
30	2	0

V tomto experimentu nejsou dány žádné omezující podmínky, pouze intervaly hodnot proměnných. Množina PO řešení je tentokrát nekonvexní.

V tomto experimentu vidíme, že DE zkonvergovala do jednoho, lokálního optima. Evoluční strategie měly opět problém dosáhnout dostatečné přesnosti, ale našli dostatek přípustných řešení. Nejlepší výsledky opět poskytl NSGA2.

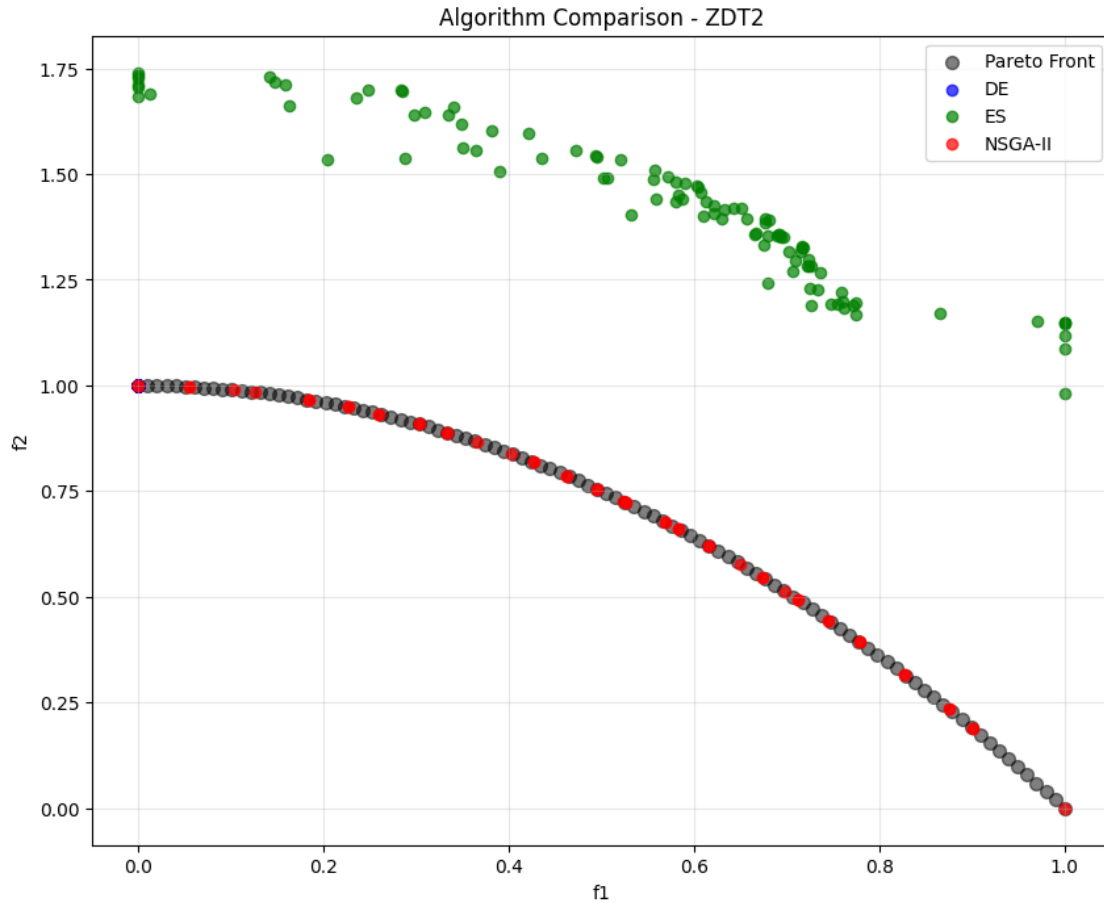
```
[5]: problem_name = 'zdt2'
problem = get_problem(problem_name)
de_pop, de_fit = differential_evolution_feasible(problem, pop_size=200,
↳generations=1000, F=0.5)
es_pop, es_fit = evolutionary_strategies_feasible(problem, pop_size=100,
↳generations=1000, sigma_range_fac=0.02, center_bias=0.05)
```

```
nsga2_pop, nsga2_fit = nsga2_feasible(problem, pop_size=50, generations=200)

print_quality_metrics(problem, problem_name, de_fit, es_fit, nsga2_fit)
plot_pareto_front(problem, problem_name, de_fit, es_fit, nsga2_fit)
```

---- Quality Metrics for zdt2 ----

DE	#:	200	GD:	0.0000	IGD:	0.6105	Spread:	0.0000
ES	#:	100	GD:	0.6093	IGD:	0.5904	Spread:	0.0398
NSGA-II	#:	50	GD:	0.0031	IGD:	0.0169	Spread:	0.0377

1.5 Experiment [ZDT3](#)

Počet proměnných	Počet ÚF	Počet podmínek
30	2	0

V tomto experimentu nejsou dány žádné omezující podmínky, pouze intervaly hodnot proměnných. Množina PO řešení je tentokrát nespojitá. Nejlépe si opět vedly algoritmy NSGA2 a DE. ES opět našli dostatek přípustných, ne však optimálních řešení.

```
[6]: problem_name = 'zdt3'
problem = get_problem(problem_name)
de_pop, de_fit = differential_evolution_feasible(problem, pop_size=200,
↳generations=1000, F=0.5)
es_pop, es_fit = evolutionary_strategies_feasible(problem, pop_size=100,
↳generations=1000, sigma_range_fac=0.02, center_bias=0.05)
nsga2_pop, nsga2_fit = nsga2_feasible(problem, pop_size=50, generations=200)

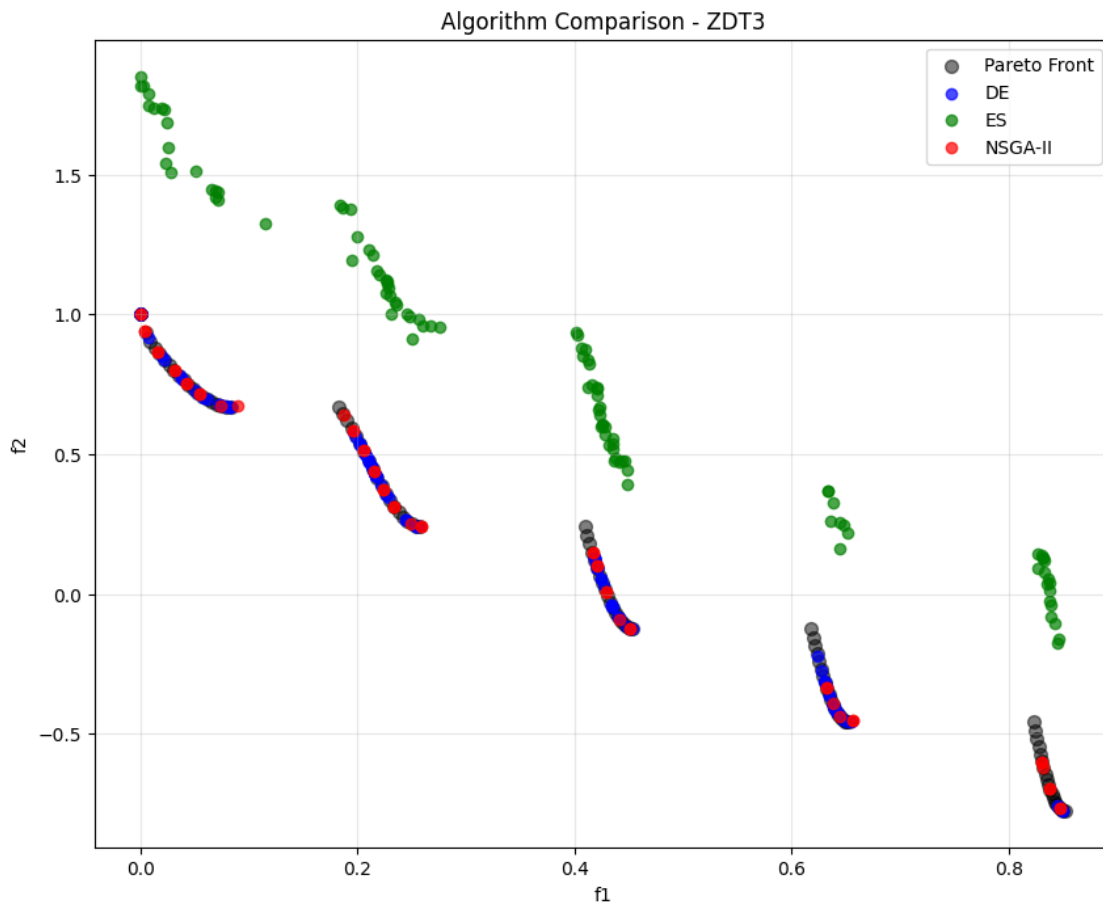
print_quality_metrics(problem, problem_name, de_fit, es_fit, nsga2_fit)
plot_pareto_front(problem, problem_name, de_fit, es_fit, nsga2_fit)
```

---- Quality Metrics for zdt3 ----

DE | #: 200 | GD: 0.0023 | IGD: 0.0282 | Spread: 0.0354

ES | #: 100 | GD: 0.3290 | IGD: 0.3083 | Spread: 0.0453

NSGA-II | #: 50 | GD: 0.0048 | IGD: 0.0258 | Spread: 0.0587

1.6 Experiment [ZDT4](#)

Počet proměnných	Počet ÚF	Počet podmínek
20	2	0

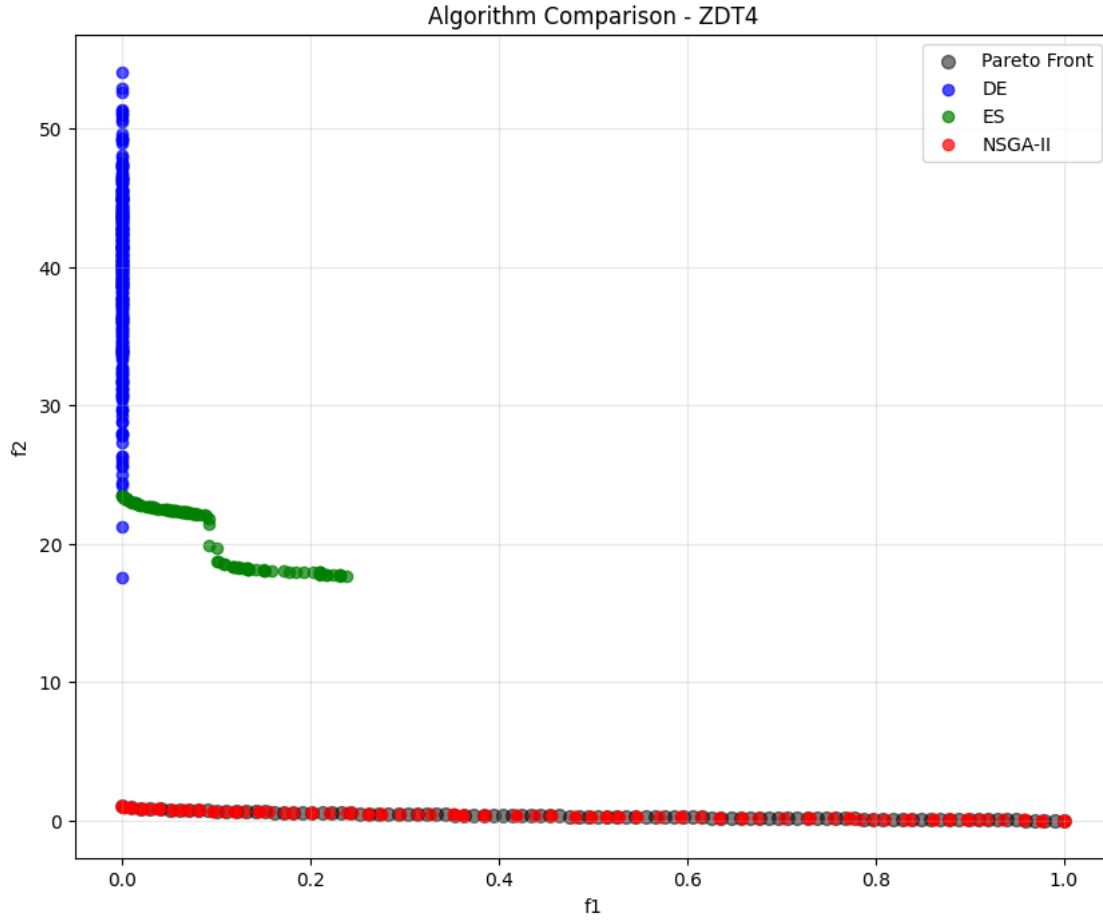
Problém ZDT4 má konvexní množinu PO řešení a mnoho lokálních optim. Mělo by se tedy ukázat, který algoritmus si s lokálními optimy poradí nejlépe. Z výsledků vidíme, že nejlépe si s problémem poradil algoritmus NSGA2, který našel dostatek PO řešení. K optimálním řešením se jakž takž přiblížili i ES, naopak DE skončila v lokálních optimech.

```
[7]: problem_name = 'zdt4'
problem = get_problem(problem_name)
de_pop, de_fit = differential_evolution_feasible(problem, pop_size=300,
↳generations=2000)
es_pop, es_fit = evolutionary_strategies_feasible(problem, pop_size=100,
↳generations=1000, sigma_range_fac=0.01, center_bias=0.025)
nsga2_pop, nsga2_fit = nsga2_feasible(problem, pop_size=100, generations=500)

print_quality_metrics(problem, problem_name, de_fit, es_fit, nsga2_fit)
plot_pareto_front(problem, problem_name, de_fit, es_fit, nsga2_fit)
```

---- Quality Metrics for zdt4 ----

```
DE      | #: 300 | GD: 38.4795 | IGD: 17.2300 | Spread: 5.2980
ES      | #: 100 | GD: 19.7848 | IGD: 17.3129 | Spread: 0.1782
NSGA-II | #: 100 | GD: 0.0053 | IGD: 0.0066 | Spread: 0.0125
```


1.7 Experiment **DAS-CMOP 1**

Počet proměnných	Počet ÚF	Počet podmínek
30	2	11

V tomto problému všechny algoritmy zkonvergovali do nějakých lokálních optim.

```
[8]: problem_name = 'dascmp1'
difficulty = 1
problem = get_problem(problem_name, difficulty)
de_pop, de_fit = differential_evolution_feasible(problem, pop_size=200,
↳generations=1000, F=0.5)
es_pop, es_fit = evolutionary_strategies_feasible(problem, pop_size=200,
↳generations=1000, sigma_range_fac=0.02, center_bias=0.05)
nsga2_pop, nsga2_fit = nsga2_feasible(problem, pop_size=100, generations=500)

print_quality_metrics(problem, problem_name, de_fit, es_fit, nsga2_fit)
```

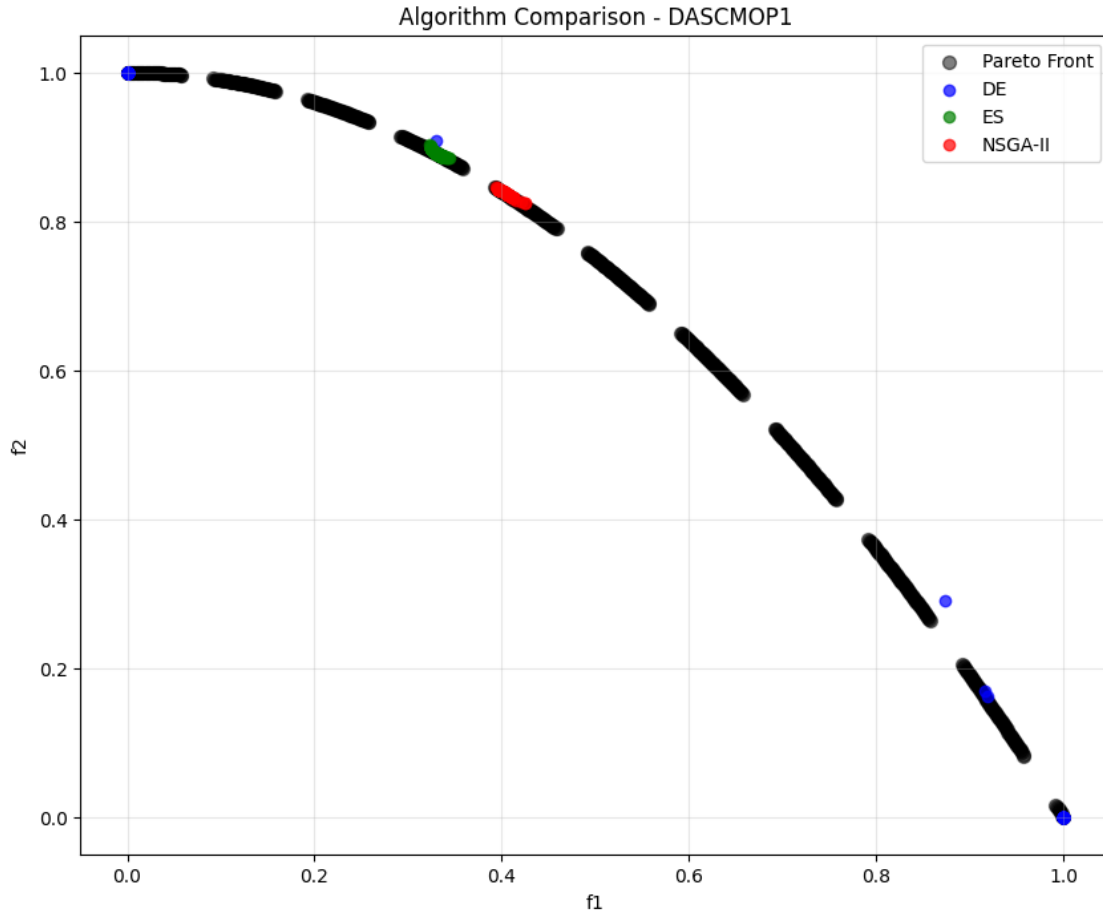
```
plot_pareto_front(problem, problem_name, de_fit, es_fit, nsga2_fit)
```

---- Quality Metrics for dascmop1 ----

DE | #: 200 | GD: 0.0002 | IGD: 0.1409 | Spread: 0.0648

ES | #: 200 | GD: 0.0007 | IGD: 0.3730 | Spread: 0.0003

NSGA-II | #: 100 | GD: 0.0008 | IGD: 0.3455 | Spread: 0.0011

1.8 Experiment [TNK](#)

Počet proměnných	Počet ÚF	Počet podmínek
2	2	2

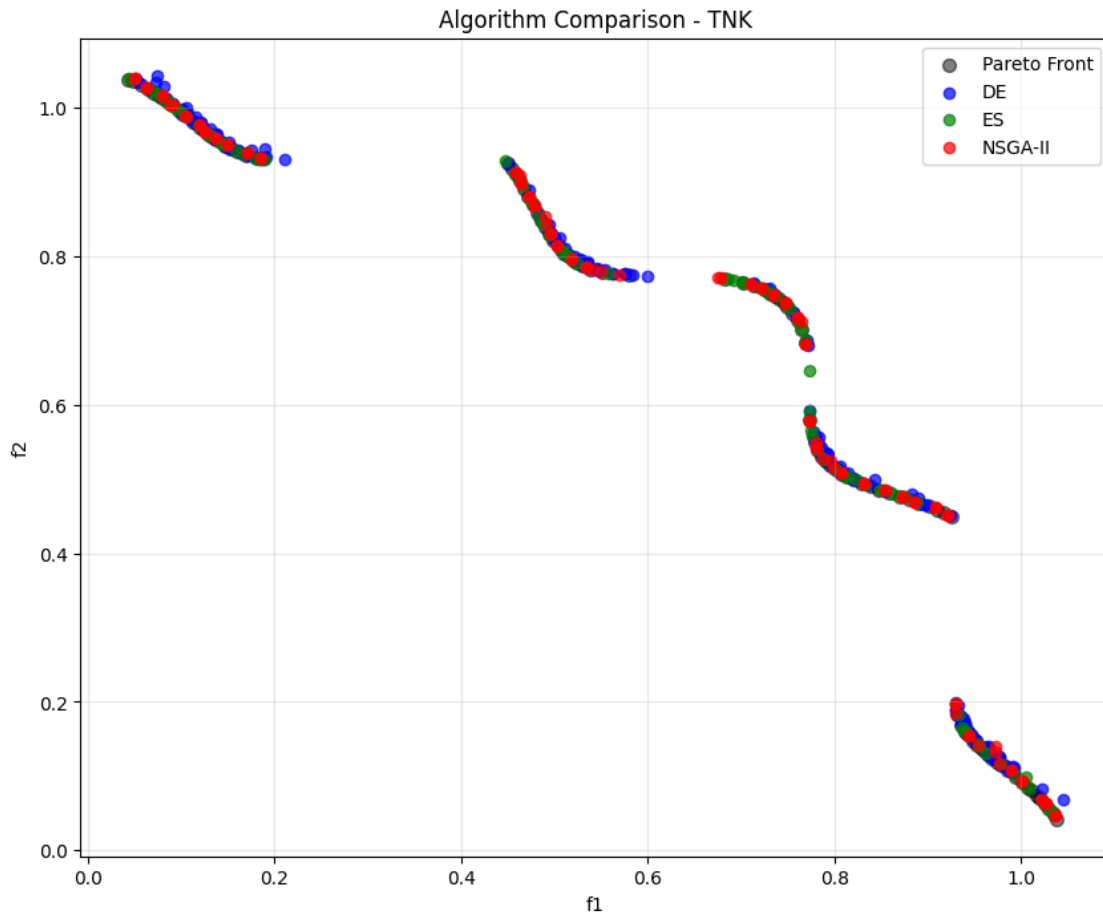
ÚF jsou v tomto problému přímo proměnné, tj. minimalizujeme pouze jejich hodnotu, která je z intervalu $(0, 1)$. Množina PO je nespojitá a leží na nelineární ploše. Všechny algoritmy v tomto případě fungovali dobře.

```
[9]: problem_name = 'tnk'
problem = get_problem(problem_name)
de_pop, de_fit = differential_evolution_feasible(problem, pop_size=200,
↳generations=1000, F=0.7)
es_pop, es_fit = evolutionary_strategies_feasible(problem, pop_size=100,
↳generations=2000, sigma_range_fac=0.02, center_bias=0.05)
nsga2_pop, nsga2_fit = nsga2_feasible(problem, pop_size=100, generations=500)

print_quality_metrics(problem, problem_name, de_fit, es_fit, nsga2_fit)
plot_pareto_front(problem, problem_name, de_fit, es_fit, nsga2_fit)
```

---- Quality Metrics for tnk ----

DE	#:	200	GD:	0.0050	IGD:	0.0059	Spread:	0.0265
ES	#:	100	GD:	0.0034	IGD:	0.0049	Spread:	0.0387
NSGA-II	#:	100	GD:	0.0034	IGD:	0.0053	Spread:	0.0392

1.9 Závěr

Z implementovaných algoritmů se nejvíce osvědčil NSGA2, který je speciálně určený právě pro hledání pareto-optimálních řešení. Dobré výsledky poskytovala i diferenciální evoluce, ačkoliv u některých problému s mnoha podmínkami nebo lokálními optimy předčasně kovergovala. To by se dalo vyřešit větší populací a větším počtem generací. Evoluční strategie u složitějších problému obvykle poskytovali horší výsledky, možná kvůli nedostatku času nebo problémům se škálováním. Jejich další nevýhodou, který ale může souviset s mou implementací, je dlouhý čas běhu.

U všech experimentů by se samozřejmě slušelo spustit každý algoritmus s různými nastaveními parametrů několikrát, abychom získali relevantní statistiku, což jsem z časových důvodů vynechal.

Poznámka k AI: Při programování tohoto projektu jsem využíval GitHub Copilot pro vytváření popisů funkcí a zefektivnění kódu, např. nahrazení cyklů numpy funkcemi.